

Ett annorlunda rike

De otippade

I samhället finns olika uttalade måttstockar på vem som är framgångsrik och vem som misslyckas. Det finns saker som för den stora massan räknas som misslyckande (t.ex. arbetslöshet, oförmåga att hantera beroenden) samt specifika kriterier för diverse subkulturer (t.ex. opraktisk läggning i ett jordbrukarsamhälle eller ett handikapp i andra sammanhang). Måttstockarna och förväntningarna varierar också mellan olika generationer vilket märks i föräldrarnas råd eller förväntningar till sina barn. Denna konsensus om normalitet eller framgång blir rejält ifrågasatt när vi lyssnar till Jesus. Guds rike är ett annorlunda rike, det är ett fredens, rättvisans och glädjens rike.

Image och prestige kan ge människan en känsla av värde men det håller inte att bygga på i längden. Det äter upp människan inifrån. Därför är det skönt att läsa om när Jesus tar emot de små spädbarnen och tillrättavisar lärjungarna som ville visa bort dem. Jesus sade att den som inte tar emot Guds rike som ett barn kommer aldrig in dit (Luk 18:17). Barnet har ingen prestige eller image, det har inga prestationer att visa upp inför Herren. Spädbarnet har inga talanger att ge till Jesus. Jesus vill att hans rike skall vara präglad av människor som har klätt av sig sin stolthet och lever i Guds barns frihet. Poängen är inte att man måste ta emot Guds rike när man är ett spädbarn för att komma in i riket utan att alla som vill ha del av riket måste bli likt ett barn.

Det är de otippade som under Jesu livstid fick ta del av rikets välsignelser. Barnen, den brokiga skaran av lärjungar, kvinnorna som följde med och betjänade lärjungarna, de utstötta, de sjuka, Sackeus osv. De som är fattiga i anden prisas som saliga. Alla som tog emot Jesus och det som han hade att ge präglades av en barnlig öppenhet för Jesus. Därför fick de del av riket medan många duktiga och väntade arvtagare till riket blev åsidosatta. Gud vill att vi skall ta vara på vår kompetens och blomma ut i vår personlighet, men det är en följd av att vi en gång blivit som barn och utan förbehåll tagit emot Mästaren som mästare för våra liv. Hur vågade alla otippade människor och syndare umgås med Jesus? Det blev ju trots allt en ganska udda skara människor kring Jesus. De vågade närma sig helt enkelt för att Jesus är godheten förkroppsligad. Alla som umgicks med Jesus behövde också ta

ställning till Jesus som Messias och Herre, och där har varken fattig eller rik företräde. Men de fattiga, misslyckade och uträknade hade lättare att böja sig än den religiösa eliten som var upptagna med sin agenda, sitt revir och sina tolkningar.

Ödmjukhet

Lärjungarna frågade Jesus en gång om vem som är störst i himmelriket. Då gjorde han en överraskande manöver och kallade till sig ett barn och sade att om ni inte omvänder er och blir som barn så kommer ni inte in i himmelriket. Och att den som ödmjukar sig som detta barn är den störste i himmelriket (Matt 18:1-4). Alla barn är som bekant inte ödmjuka men Jesus använder det här barnet för att ruska om lärjungarnas tankevärld. Jesus nämner ödmjukheten som en kvalité som uppskattas högt i himmelriket. Frågan om vem som är störst (i familjen, släkten, familjen, bland vännerna, bland kollegerna, i samhället) påverkar oss människor. Strävan om att vara störst – eller åtminstone på något sätt bättre än andra – för att bli bekräftad är tyvärr framträdande i samhället i stort, men den kampen kan också förekomma bland Jesu lärjungar. De ambitionerna behöver avslöjas och bytas ut mot sundare värderingar. Ödmjukhet är i grund och botten en rätt uppfattning om sig själv och den egna förmågan. Det handlar om att se helheten med styrkor och svagheter samt behovet av Guds hjälp. Att vara ödmjuk betyder inte att man har dåligt självförtroende. Tvärtom så kan den som har gott självförtroende vara ödmjuk och stå för sitt val att följa Jesu väg oberoende av hur omvärlden reagerar.

Det finns tre ställen i evangelierna där uttalandet om att den som upphöjer sig skall bli ödmjukad och att den som ödmjukar sig skall bli upphöjd. För några som var säkra på att de själva var rättfärdiga och som föraktade andra berättade Jesus en liknelse om två män som gick upp till templet för att be. Den ena var en farisé och han stod och skröt om sig själv inför Gud. Den andra var en publikan, men denne bad bara "Gud, var nådig mot mig syndare." Jesu slutsats var att den senare av dem gick hem rättfärdig. För enligt honom så skall den som upphöjer sig själv bli förödmjukad, men den som ödmjukar sig själv skall bli upphöjd (Luk 18:9-14).

När Jesus åt hos en av de ledande fariseerna märkte han hur gästerna valde ut de främsta platserna. Då berättade han en liknelse för dem om ett bröllop: "När någon bjuder dig på bröllop, ta då inte den främsta platsen vid bordet. Kanske någon av gästerna är mer ansedd än du. När den som har bjudit både dig och honom

kommer och säger till dig: Lämna plats åt honom, då måste du skamsen inta den nedersta platsen. Nej, när du är bjuden, gå och sätt dig på den nedersta platsen. När värden kommer skall han då säga till dig: Min vän, sätt dig högre upp. Då blir du hedrad inför alla de andra gästerna. Slutsatsen som Jesus drar från liknelsen är att var och en som upphöjer sig skall bli förödmjukad, men den som ödmjucar sig skall bli upphöjd (Luk 14:11).

När Jesus undervisade folket och lärjungarna sade han en gång att den som är störst bland er skall vara de andras tjänare. Var och en som upphöjer sig skall bli förödmjukad, och var och en som ödmjucar sig skall bli upphöjd (Matt 23:11-12). Storhet för många är att ha så mycket makt och tillgångar att andra springer och betjänar en själv. Men Jesus, Guds Son, som själv är den som kom för att tjäna svänger upp och ner på den här tanken och säger att sann storhet finns i att tjäna andra.

Storhet

Vid ett tillfälle när mamman till två av Jesu lärjungar bad Herren Jesus om att hennes söner skulle få sitta vid höger och vänster sida om Jesus i hans rike passar Jesus på och ger en lärdom om storhet. Jesus påminde dem om att folkens ledare uppträder som herrar över sitt folk och att stormännen använder sin makt över folket. Men Jesus vill inte att det skall vara på det sättet i hans rike utan den som vill vara störst skall vara de andras tjänare och den som vill vara främst bland alla skall vara de andras slav. För Jesus har inte heller kommit för att bli tjänad utan för att tjäna och ge sitt liv till lösen för många (Matt 20:25-28). Jesus försöker här lära sina lärjungar i alla tider att se upp till tjänade istället för världslig storhet. Frågan "vad ser vi upp till?" är avgörande för styrandet av det mänskliga beteendet och formandet av grundläggande värderingar.

Guds rike är på många sätt ett upp och ner rike jämfört med samhällliga värderingar. Storhet är inte att blir så rik att man kan gå på fina restauranger där människor springer och betjänar en utan storheten finns snarare i att kunna tjäna en annan medmänniska. I samhället är man ivrig på att skapa image genom relationer, hobbies och brands. Och för att nå upp till den eftersträvade imagen och statusen för människan verkligen ligga i och arbeta. Guds rike värderar istället godheten högst, att söka det som är sant och gott i Gud skaparens ögon, det som i sin tur leder till frid och glädje i mänskliga relationer.

Storhet i Jesu ögon är vidare att hålla Guds bud och att lära andra att hålla dem medan den som upphäver Guds bud är den minste i himmelriket (Matt 5:19). Tänk så annorlunda detta är mot vad samhället för tillfället värderar.

Först skall bli sist

En fras som Jesus använder vid tre tillfällen är att många som är de första skall bli de sista, och många som är de sista skall bli de första. I Guds rike kan det vara precis tvärtom mot vad det är här i världen. Kan vi människor ha svängt på något så totalt och vad avser han i så fall?

När en ung man kom till Jesus och frågade vad han skulle göra för gott för att få evigt liv uppstår en intressant situation (Matt 19:16-20:16). Om du vill gå in i livet, så håll buden, svarade Jesus. Vilka bud? – frågade mannen varpå Jesus listade några bud för honom. Den unge mannen sade då till Jesus att han har hållit alla de nämnda buden sedan han var liten och undrade vad mer som fattades. Vill du vara fullkomlig, gå då och sälj vad du äger och ge åt de fattiga. Då skall du få en skatt i himlen. Kom sedan och följ mig, svarade Jesus. När den unge mannen hörde detta gick han bedrövad sin väg för han ägde mycket.

Efter att den unga rike mannen gått sin väg riktar Jesus sig till sina lärjungar och säger att det är svårt för en rik att komma in i himmelriket. Till och med så svårt att det är lättare för en kamel att komma igenom ett synålsöga än för en rik att komma in i Guds rike. Lärjungarna blev rejält uppskrämda av det som Jesus sagt och undrade vem som då kan bli frälst. Jesus såg på dem och sade att det är omöjligt för människor att bli frälsta, men för Gud är allting möjligt.

Petrus, den som oftast steg fram och talade för hela gruppen, sade då till Jesus att "vi har lämnat allt och följt dig, vad skall vi få för det?" Ni skall få sitta på tolv troner och döma Israels tolv stammar när Människosonen sätter sig på sin härlighets tron, svarade Jesus. Men han stannade inte vid den här gruppen av lärjungar utan fortsatte med att säga att var och en som för hans skull lämnar hus, bröder eller systrar, far eller mor eller barn, eller åkrar kommer att få hundra gånger igen det han offrat och ärva evigt liv. Den här framtidsvisionen knyter Jesus till nuet med att säga att många som är de första skall bli de sista, och många som är de sista skall bli de första. Slutpoängen dramatiseras med en liknelse som ofta ges fel innebörd. Jesus jämför himmelriket med en husbonde som går ut tidigt på morgonen för att rekrytera arbetare. Han kom överens om en denar som dagslön för arbetarna och skickade

iväg dem till vingården. Klockan nio gick han åter för att rekrytera nya arbetare och lovade dem en rättvis lön. Klockan tolv, femton och sjutton gjorde han samma sak. På kvällen var det dags för löneutbetalning. De som kommit senast till jobbet fick lön först. De som arbetat längst fick lön sist och när det blev deras tur så trodde de att deras lön skulle vara större än de som jobbat mindre timmar. När de fick samma lön som alla andra klagade de till sin arbetare över orättvisan. Husbonden sade då till en av de klagande arbetarna att han inte gjort honom något orätt. De hade kommit överens om en denar till lön för en dags arbete, och det fick han. Ta det som är ditt och gå men åt den siste vill jag ge samma lön som åt dig. Får jag inte göra som jag vill med det som är mitt? Eller ser du med onda ögon på att jag är så god. Liknelsens poäng sammanfattar Jesus med frasen så skall de sista bli de första och de första bli de sista. Liknelsens udd är att Gud gör vad han vill i sitt rike och att många saker är upp och nervänt i Guds rike i jämförelse med hur människor resonerar. Vår uppgift är att klura ut vad som är rikets lagar och värderingar, finna glädje i dem och leva efter rikets påbud. Då kommer vår lön att vara stor i himlen och vi kommer att finna det goda livet på jorden.

Vid ett annat tillfälle blev Jesus tillfrågad om det bara är få som blir frälsta (Luk 13:23). På den frågan svarade Jesus att man skall kämpa för att komma in genom den trånga porten för det är många som skall föröka komma in utan att lyckas varpå han berättar en liknelse om sig själv där han betecknar sig som husets Herre. Det kommer att gå så att när husets Herre har stängt porten och ni står utanför och ber att han skall öppna så skall han säga: Jag vet inte varifrån ni är. Då skall ni säga: vi åt och drack när du var med, och du undervisade på våra gator. Men han skall svara er: Jag vet inte varifrån ni är. Gå bort ifrån mig alla ni som gör det som är orätt. Då kommer ni att vara fyllda med ångest och gråta när ni ser Abraham, Isak och Jakob och alla profeterna vara i Guds rike medan ni är utanför. Och människor skall komma från alla väderstreck och ligga till bords i Guds rike. Slutklämmen är att det finns de som är sist som skall bli först, och de som är först som skall bli sist. Det handlar alltså inte om att vara med i en religiös klubb utan att själv följa Jesus. Här på jorden går det att spela ett religiöst spel men på domens dag kommer det som en stor chock för många att Jesus faktiskt menade det som han sade.

Frikostighet

Det finns många olika sätt att mäta effektivitet och nytta. Guds rike handlar inte om modernt effektivitetstänkande utan om att betjäna nödlidande och svaga som egentligen kräver en massa tid och resurser. Den så kallade lilla Bibeln (Joh 3:16) handlar om att Gud älskade världen så mycket att han GAV. Fadern gav sin allra dyraste gåva i syndliga människors händer. Fadern är frikostig i sitt givande.

Jesus visar oss något om Guds rikes frikostighet genom att ta tid för människor och genom att bota människor som ändå inte blev hans lärjungar. Jesus gick omkring och predikade och botade människor och när han såg folkskarorna, förbarmade han sig över dem, eftersom de var rivna och slagna, som får utan herde (Matt 9:36). Gav folkskarorna något tillbaka åt Jesus förutom att bifalla till hans korsfästade? Ändå älskade Jesus dem.

Vi kan också läsa om att Anden ger gåvor till församlingen enligt sin vilja. Varje lem i Kristi kropp får åtminstone en nådegåva att bruka och många får flera gåvor. Dessutom ger Anden frid, glädje och rättfärdighet. Det finns en ousinlig ström av givande hos Anden. Det finns ett dagligt flöde av materiell och andlig försörjning från himlarnas rike.

Bland Jesu efterföljare kan det uppstå situationer där människor vill bygga upp en församling eller ett arbete med ett slags modern nyttofixerat tänkande. Det kan ta sig uttrycket att en person själv fungerar som kanal för Gud nåd och den här nåden träffar en annan människa så att den blir botad, får tröst eller visdom – utan att den som blir hjälpt på något sätt framöver sluter sig till församlingen eller dylikt. Men det kan faktiskt vara så att Gud hjälper en människa och att det ändå inte blir någon följd av det i form av församlingstillväxt. Då irritationen börjar krypa under skinnet hos Guds medarbetare över andra människors "otacksamhet" så kan det vara bra att själv fundera på hur många gånger man själv fått ta emot Guds kraft utan att det har lett till något konstruktivt. Guds resurser är oändliga och att han har råd att skämma bort sina barn och att ge åt de otacksamma. Kontrollmentalitet och manipulation behöver stängas vid dörren. Människor skall känna sig så fria att de vill binda sig.

Medborgarnas värde

I sin undervisning om Guds rike visar Jesus att människan ständigt är under Faderns uppsikt. Himmelriket är nära. Det är inom räckhåll och dess resurser är tillgängliga för den som behöver hjälp. Det går att förundras i oändlighet över innebörden av att Fadern känner till hur många hårstrån vi har på huvudet (Matt 10:30).

Det är häpnadsväckande vilket värde som Guds barn har i Guds ögon, även för den som har ett gott självförtroende. Jesus ser på sina lärjungar som ambassadörer för Guds rike. Det innebär att de har rätt att representera Guds rike och att Gud ser till att alla deras behov blir bemötta när de utför sina representationsuppdrag. När Jesus sänder ut de tolv på uppdrag att förkunna evangeliet om Guds rike och demonstrera dess kraft så gör han det med orden "Den som tar emot er tar emot mig, och den som tar emot mig tar emot honom som har sänt mig" (Matt 10:40). Och om människorna inte tog emot de tolv eller lyssnade till deras ord så skall det bli drägligare för Sodoms och Gomorras land på domens dag än för dem som avvisade Jesu sändebud (Matt 10:14-15). Det visar att lärjungarna var Jesu sändebud och representanter i dess fullaste mening. Tänk att Jesus anser att människor mötte honom själv genom dessa sändebud!

Jesus sätter ett högt värde på sina sändebud. Den bild som Jesus målar upp om domedagen i Matteusevangeliets tjugofemte kapitel beskriver hur Människosonen skall skilja folken från varandra, som en herde skiljer fåren från getterna. Då skall kung Jesus säga till fåren (the good guys): "Kom, ni min Faders välsignade, och ta i besittning det rike som stått färdigt åt er från världens begynnelse" (Matt 25:24). Motiveringen till att dessa människor får ärva riket är enligt kung Jesus att "allt vad ni har gjort för en av dessa mina minsta bröder, det har ni gjort mot mig." Dessa minsta bröder är Kristi kropp, församlingen, Guds rikes medborgare. Att mätta en broder eller att besöka en syster är att tjäna Kristus själv. All hjälp till nödlidande och utsatta är gott, men det är inte det som Jesus talar om här. Han vill att lärjungarna skall förstå hur Gud ser på sitt eget folk och hur Guds omsorg sträcker sig till de svagaste.

Då Gud värderar sina barn så högt som vi redan sett är det livsfarligt att vilseleda någon av Herrens egna. När Jesus förklarar liknelsen om ogräset för sina lärjungar säger han att änglarna skall samla ihop och föra bort ur Guds rike alla som blir andra till fall och som lever i laglöshet (Matt 13:41). I bergspredikan varnar Jesus oss för att kalla sin broder för dumhuvud eller dåre (Matt 5:22). Ord i den här kategorin slinker lätt ur vår mun då vi inte på djupet förstår värdet av en människa.

Värdet på en borttappad människa

Om man tänker på liknelserna i Lukasevangeliets femtonde kapitel så visar de på en sida av Guds godhet och kärlek som vi kan ha svårt att fånga in. Liknelserna om det återfunna fåret, om det återfunna myntet och om den återfunne sonen talar om en

frikostig och barmhärtig Gud. Ibland kan vi resonera på ett annat sätt en Gud: "det lönar sig inte att söka efter ett förlorat får, vi har ju nittio nio redan". Men Guds kärlek går till dem som är utanför och inte bara till dem som redan har fått riket. Kvantitet blir så lätt den dominerande värdeämätaren, särskilt för dem som är med i ett religiöst sammanhang för att vara socialt accepterade.

Annorlunda tänkande

Guds rike präglas av ett tänkande som går emot det vanliga mänskliga tänkandet. Människans första prioritet är att få de grundläggande behoven fyllda, som att få mat och kläder. För en del människor är det här ett verkligt bekymmer medan andra har bekymmer med att välja vad de skall äta och klä sig med bland alla alternativ som finns till hands. Jesus säger att vi skall söka Guds rike först och hans rättfärdighet. Det tankesättet innebär att den kristne definitivt får se till att hon inte blir som alla andra i samhället. När vi tänker vidare på hur Jesus botade sjuka så kan man lugnt säga att det är en stöttesten för många. Jesus får gärna bota sjuka och befria besatta bara han gör det så som vi brukar göra i vår kyrka – tänker säkert en hel del människor. Men Gud gör som han vill när han svarar på våra böner om hjälp, och det kan ibland gå helt emot mänskligt resonemang.

Vinn genom att förlora

Det vanliga för människan är att hon bygger upp sitt liv stegvis. Barndomen har sin tid men sedan börjar människan bygga relationer, skaffa utbildning och jobb samt arbeta för att få ett gott liv på alla sätt. Till det här tänkandet hör att man utvidgar sitt "revir" och sina kunskaper efter hand – att avstå från något hör inte till den här sakens natur, man vill snarare ha mer och mer hela tiden. Jesus har ett på många sätt annorlunda tänkande när det gäller att bygga livet. Han säger helt krasst att "Den som finner sitt liv" – alltså den som fått goda relationer, hittat sin plats att tjäna etc. – "skall mista det". Det låter helt absurt vid första anblicken. Men Jesus vill att han skall ha den viktigaste platsen i människans liv, att han skall vara Herre och att livet skall byggas på honom. Jesus ger ett löfte om att den som mister sitt liv för min skull skall finna det. Relationen till Jesus kan väcka anstöt hos andra, vilket gör att många lärjungar kommer att få uppleva splittring i de viktigaste relationerna – de som man vanligtvis bygger livet kring. Men den som är villig att betala det här priset så skall finna det verkliga livet. Det som ser ut som en stor förlust blir den största vinsten.

Isolering och förkastelse på grund av tron på Jesus är en verklighet för många kristna i dag över hela vår jord.

Sammanfattning

Jesus tog till många kontraster för att väcka upp människornas tankevärld. Vi människor kan bli så vana med vår omgivning att vi tror att den är normal när de facto det eviga himmelriket är det enda normala. När Guds rike tränger fram så avslöjas ondskan i våra mänskliga system. När Guds rike kommer så finns det en kung som vi människor på något sätt måste böja oss för och hitta ett nytt sätt att vara där Jesus bestämmer och vi människor är jämlikar. När kampen mellan människor upphör kan vi befrias till att finna glädje i att tjäna varandra så som Jesus har betjänat oss. Hur skall vi kunna bli goda människor som lever i ett ödmjukt tjänande? Det här kapitlet har gett ett par byggklossar i vår identitet. För det första är Gud en generös givare som överöser onda och goda med sina välsignelser. Ett liv i frikostighet är vår glädje som Jesu efterföljare eftersom vi vet att vår belöning finns i himlen. När vi drabbas av Guds kärlek blir vi fria från oss själva och ser andra. Det exemplifierade Jesus, och han gav frikostigt av sin tid och sina resurser. För det andra så har vi som Guds barn ett enormt högt värde inför Gud. Vi är redan älskade, bekräftade, sedda och dyrbara. Inget av det vi gör kan lägga till eller ta bort vårt värde. Eftersom vi är sedda kan vi bli fria att se människorna runt omkring oss och dela kärlek med dem. Om ödmjukhet och tjänande dessutom lyfts fram och ges beröm i våra kristna gemenskaper hjälper det oss att fokusera på rätt saker.

Frågor

1. Vad är framgång för dig? Vad är framgång i din närmaste krets? Vad är framgång i samhället? Bemöter Jesus frågan om framgång?
2. Hur ser det goda livet ut? Hur ser drömlivet ut, det liv som på riktigt skulle vara stimulerande, vilsamt och fyllt av godhet?
3. Vem eller vad ger mig värde?
4. Vem skulle "de första" som Jesus tala om vara i dag? Ser jag upp till dessa människor och hur påverkar det i så fall mig?